

Een maatstaf voor de afhankelijkheid van export

De wereld als achterland

**De geringe omvang van de thuismarkt dwingt Nederlandse ondernemers te opereren op buitenlandse afzetmarkten.
Hoe internationaal is de Nederlandse economie werkelijk?**

Nederland exporteerde in 1997 voor 378 miljard gulden aan goederen, bijna 40 miljard gulden meer dan in 1996. Het uitvoeroverschot, 31 miljard gulden, was in dat jaar zeven procent van het bruto binnenlands product. Dat was meer dan driemaal zo hoog als het gemiddelde percentage in de vijftien landen van de Europese Unie.

Handelspositie kwetsbaar

Hoe indrukwekkend zulke cijfers ook zijn, de Nederlandse export doet het internationaal niet zo goed. Lag het groeipercentage van de uitvoer in 1996 met 5,2 procent nog juist boven het gemiddelde van de Europese Unie (4,7 procent), in 1997 bleef de exportgroei daar duidelijk bij achter. De samenstelling van het exportpakket maakt onze handelspositie kwetsbaar. Dat pakket bestaat met name uit landbouwproducten, voedingsmiddelen en industriële bulkproducten. De vraag naar deze producten neemt in perioden van internationale hoogconjunctuur niet of nauwelijks toe.

Internationalisering

De hoge exportafhankelijkheid van de Nederlandse industrie moet worden verklaard uit de relatief geringe omvang van de thuismarkt. De groei die nodig is voor de continuïteit van het bedrijf en het onderhouden van efficiënte en concurrerende productieniveaus dwingt ondernemers om nieuwe markten aan te boren. De exportafhankelijkheid kan worden voorgesteld als het product van de exportpenetratie en de exportratio. Exportpenetratie geeft informatie over het percentage bedrijven dat exporteert, de exportratio geeft het aandeel van de export in de totale omzet van exporterende bedrijven. We spreken van internationalisering als de exportpenetratie en de exportratio stijgen. Een dergelijke trend is duidelijk zichtbaar.

Stijging van de exportpenetratie vindt in iedere grootteklasse plaats. Binnen iedere grootteklasse steeg het percentage van exporterende bedrijven in de periode 1980-1995 met meer dan tien procent. Onder de grootste bedrijven (500 werknemers of meer) was het percentage bedrijven dat in 1980 niet exporteerde nog achttien procent. In 1995 was dat nog maar zes procent.

De stijging van de exportpenetratie is niet alleen maar het gevolg van de toetreding van nieuwe exporterende bedrijven. Er zijn ook ondernemers die zich terugtrekken van de exportmarkt. Het blijkt dat het aantal beginnende exporteurs groter is dan het aantal terugtrekkers. Deze beginnende exporteurs blijken bovendien relatief sterke groeiers. Zij realiseerden een aanzienlijk hogere omzetgroei dan de terugtrekkende exporteurs

Exportafhankelijkheid

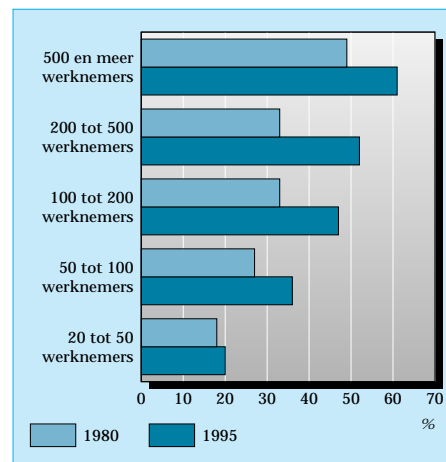
Ook de exportratio's stegen, zij het niet in alle grootteklassen. De stijging van de exportratio's is minder spectaculair dan de stijging van de exportpenetraties. Alleen in de middelgrote bedrijven (200 tot 500 werknemers) nam het exportaandeel in de totale omzet fors toe, van 44 procent in 1980 tot 58 procent in 1995. Bij de allergrootste bedrijven (500 werknemers of meer) was de stijging in de periode 1980-1995 slechts vijf procent.

De exportafhankelijkheid loopt op van 20 procent voor de kleinere bedrijven (21 tot 50 werknemers) tot 61 procent voor de allergrootste bedrijven. Dit laatste betekent dat negen van de tien bedrijven gemiddeld tweederde van hun omzet exporteren.

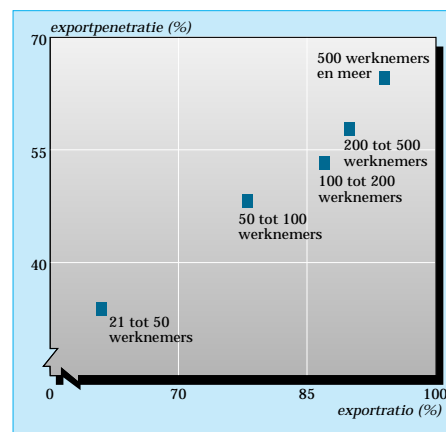
Buitenlandse moeders

Multinationale ondernemingen compliceren het beeld enigszins. Negen van de tien industriële bedrijven zijn in Nederlandse handen.

Exportafhankelijkheid, 1995

Exportpenetratie en exportratio, 1995

Van de tien procent bedrijven die door het buitenland worden gecontroleerd zijn de meeste (5,7 procent) in handen van een moedermaatschappij die elders in de Europese Unie zetelt. Amerika komt met 2,4 procent op de tweede plaats, Japan volgt met 0,2 procent op de derde plaats.

Deze buitenlandse bedrijven bereiken opvallend hogere exportaandelen en hogere exportratio's. Van de door het buitenland gecontroleerde ondernemingen exporteert 88 procent, het exportaandeel in de omzet bedraagt 68 procent. Van de Nederlandse bedrijven exporteert 69 procent, de exportratio is 52 procent.

Robert Goedegebuure